

مجموعہ ابوالضیا

ماسوا شائہ سندن دلی تطہیرہ چالش
پرتو حکمت و عرفان ایله تنویرہ آتش

علوم و معارف دین بحث ایدر. و همراه عربی ابتدائیلہ اون بشتہ نشر اولنور مجموعہ فنوندر.

نومرو ۱۷ - جلد ۲ [فی ۱۵ جمادی الاولی سنہ ۱۲۹۸] [سہخندی ۳ غروش

معارف اسلامیہ

آقادی - دار العلوم

اوروپا یلیرک آقادی تسمیہ ایلدکلی دار العلوم دخی مؤسسست
علمیہ اسلامیہ دندر .
آقادی بر لفظ یونانی اولوب، حد ذاته بر معنای مخصوص افاده
ایلز ایسه ده اوروپا اصطلاحات علومنده اعضایی ارباب علم و دانشدن
مرکب اولان مجالس علمیہ علم اولمشدر .
لفظک لغات یونانیهدن اولمقلخی اعتباریلہ الاول آقادی تأسیسی دخی
اسکی یونانیلره ویرمکده ایسه ده بو خصوصده اوروپا یلیرک بر بیوک
خطاده بولندقلرنده اشتباه بوقدر . چونکه آقادی تعبیری آقادیوس
لفظندن مشتق اولوب، آقادیوس ایسه آند اهلینندن بر ذات اسمی در .
اشبو آقادیوس محب علم و فضیلت بر ذات اولمشندن ایام صیفده
باغچه سنی فلاتونک حضور و استراحتنه کشاده ایلرکله حکیم مومی الیه
دخی کل بوم مذکور باغچه به مداومت و تشکیل خلقه تدریس ایله طالبانده
تعلیم حکمت ایلر ایدی . بو سببله مذکور باغچه به صاحبه نسبتله آقادیما
عنوانی ویرلش وحتی آرسطو کبی فلسفه ده معلمک اثرینده اقتفا ایله
افلاطونیاتی اساس مذهب اتخاذ ایدن فلاسفه به دخی او مکتبه نسبة آقادی
اصحابی تسمیه اولنه کیشدر .

حال بوجه الیوم اوروپا لیلک اعضای اصحاب علم و عرفان دن مرکب اولان محافل علیله آقادی تسمیه ابتدائی خطادر . زیرا بر مکتبی - ولو فلسفیات تعلیمه مخصوص اولسون - آقاده می لفظنک تضمن ایلدیکی معنادن حصه دار ایمک، تقدیر فضیلت مقصودله دخی اولسه، نابجا بر سماحتدر .

ایشته اوروپا لیلک اصطلاح عرف اولهرق، قوللاندقاری آقاده می لفظنک اصلی بوندن عبارت یعنی فلاطونه مخصوص بر مکتب حکمت اولوب، بواسطلاحک مدلولنه موافق اولقی اوزره اک اول مجالس علیله تأسیس ایدن ملت ایسه ملت اسلامیه در .

اسلامده - بو کون اوروپاده اولدیغی یولده - اک اول تشکیل اولنان انجمن علوم هجرتک ۲۸۹ نجی سنه سنده در .

خلفای عباسیه نک اون آلتنجیسی اولان (المعتضد بالله) بغدادده شماسیه نام محله کی سرانی بنا ابتدکی صروده دار خلافتک اطرافنه متعدد دائره لی یادیرهرق، هر برینی علوم و فنوندن برینه تخصیص ایلدی .

اسلامده کی اسان آقاده میسی ایسه بوندن دها مقدمدر؛ محتاج ایضاح اولدیغی اوزره اسان انسانلر آره سنده ترجان مفاهمه مرام اولدیغسندن ابتدا انک قواعد و اصولی تقویم و تعیین و مؤخرأ علوم و فنون تعلیم و تبیین اولتیق لازم کلیر؛ بو جهته هر ملت بادی امرده لسانی قانون و قاعده آلتنه آلمشدر .

بر لسانه قانون و قاعده وضعی او لسانک غوامض و دقائقته وقوف ايله مشروط و بو وقوف ایسه علمای قومک اجتماع و مباحثه سنه منوطدر .

ایشته فن صرف و نحو ده الیوم بصریون و کوفیون قوللاری دیه تفریق و تخصیص اولنان اقوال و آراء بصره و کوفه شهرلنده کی انجمن دانشلر اعضاسنک رأی و قولی در که امام خلیل، سیبویه، اخفش، و سکاکی و سائر ائمه مشهوره اشبو ایکی هیئت علییه اعضاسنندن درلر. بونلر بعض

مسائله یکدیگر را بنده مخالفت اوزره اولدقاری کبی اندلسده قرطبه واشبیلیه وطیطله وبلنسیه وغرناطه شهرلنده بولنان آقادمیرک اعضاسی دخی تحقیق مسائل وتعمیق مباحث ضمننده دائمابر برلینه معارض ایدیلر .

اندلسده تشکیل سلطنت ایدن ملوک امویه دن عبدالرحمن ثالث عصر نده متخیران ارباب معارفدن هر ذانک خانه سی بر انجمن دانش حکمنده وبو وجهله هر فنک کندینه مخصوص آقاده میسی اولغله آنک اصحابی او - رایه مداومتله بسط معلومات وبحث ومنظره ایدردی . و حیثیت واصالت ورتبه ومأموریت کبی امتیازات عرفیه نک اشبو محافل علیه دخیول ایچون بر کونه تأثیری اولیوب ، آنجق او شرف وامتیاز استحقاق علی ایله اکتساب واحراز ایدیلیر ایدی ؛ بو سببیه هر کس انجمنلردن برینه ویا بر فایده بردن داخل اوله بیلک ایچون اکتساب علومه سعی واجتهاده بولنوردی .

ملوک اندلسدن حکم ثانی ولی عهد سلطنت ایکن بو شرف وامتیازی دخی بالاستحقاق حائز اولدقندن بشقه کندی دائره سنی اصحاب معارفه تخصیص ایله بر انجمن تشکیل ایتش ؛ وحاجب مشهور احمد بن سعد منصب حجابته بولندیغی حالده خانه سنی بر محفل علوم حالته قویمش ایدی .

اندلسک جهت شرقیه سنده واقع (شاطبه) شهرنده - که کاغدی مشهوردر - محمد ابو عمرو نامنده بر ذات طرفندن یالکز فن تاریخه مخصوص بر انجمن وقرطبه ده دخی القاسم بن ربیع معرفتیه خراسان علماسندن مسافره آرا مساز اولان اصحاب فضل وعرفانه خاص اوله رق ، بر دار العلوم نأ - سپس ایدلمش ایدی .

اسپانیول مؤرخلرندن (ژان قوند) دیر که غرناطه ملوکندن بری بر غزادن مظفرأ عودت ایلدکده دائره سلطنتنده بولنان علما وفضلا لاجل النبیک حضورینه دخیوللرنده مظفریات واقعه بی ملکترینک حسن تدبیر وفطانتنه عطف ایله مدح وثنا وثالرنده اطرا ایللریله ملک مشارالیه

اظہار اشمئزاز و انفعال ایدہ رک « بوقدر مدح و ستایشگری بری کورہ جک
اولسہ وقتیلہ قرطبہ و اشبیلیہ انجمنلری ریاستی ایچون انتخاب اولنان
سلطان العمازی قیلندن برینہ مالک اولمشسکز ظن ایدر . « دیمشدر .
ملک مشارالہک بوقولندن ذکر اولنان محافل علیہ بہ انتخاب اولنان
رؤسابہ سلطان العلماء اطلاق اولدیغی آکلاشلیوز .

*

اوروپادہ بویولده آقاده میلر اون بشنجی عصر ہجری بہ کلنجہ قدر
کورولماش ایدی ؛ اون بشنجی عصر اوائلندہ ایتالیاک (ریمینی) شہری
اھالیسندن (جیا قومی الغارنی) اسمندہ بر محب معرفت اصحاب فضل
وعرفانی جمع ابلہ بر انجمن علوم تشکیل ایدہ رک، آکا آقاده می نامی تخصیص
ایلدی . بوسیلہ ایتالیاک آقاده مینک مؤسسہ کنیدی لری اولدیغی بیان ابلہ
اعلان افتخار ایدرلر .

ایتالیاک بواعلان و افتخارده حقاری منکر دکدر ؛ چونکہ الیوم
موجود اولان بولسہ یعنی علومہ مخصوص اولہرق، اوزوپالیر میانندہ
انجمن دانش تشکیل ایدن ملت ایتالیاکدر . لکن دنیادہ بودرلومؤسسہات
علیہ نک واضع اولی قوم اسلامدرکہ جیقا قومونک دارالعلومندن ۶۰۰ سنہ
مقدم تأسیس ایشلردر .

*

فلاطونک تعلیم حکمت ایلدیکی آقادیوس باغچہ سنی آقاده می بہ اساس
عد ایدن اوزوپالیر بودرلو دارالتدریسلرک اک منتظملری ملت اسلامہ دن
بالخاصہ ترکلرک اثر ایجادی اولدیغی عجبا نیچون تحقیق وقید ایتامشلردر ؟
یاغرضہ و یاخود نقصان تحقیقہ عطف اولنقدن قورتیلہ میان شو
غفلت اوزوپا محققلرینہ یاقیشر حاللردن دکدر اعتقادندہ یز .
بوکون (انسیتو) دیدکلی جمعیات علوم ایسہ بزم بیلدیکن
مدرسہ ژدن بشقہ برشی دکدر .

بر (انستیتو) ده مثلاً حکمت، حقوق، یاخود ادبیات اوزرینه بحث و مذاکره جریان ایدر .

بر مدرسه ده دخی حکمت، منطق، فقه، طب کبی علوم و فنون علی طریق المناظره بحث و مذاکره اولتور ایدی .

بو یولده الک اسکئی مدرسه ایسه (نیساپور) ده تأسیس اولمشدر که بشنجی عصر هجری اوائلنده در . آندن مقدم جوامع ایله اصحاب یسارک خانه لنده مذاکره ایدیلیر ایدی .

بغداد ده الک اول بنا ایدیلان (انستیتو) ملک شاه بن آلب ارسلانک وزیرى اولان نظام الملکک تأسیس ایدیلکی مدرسه نظامیه در که هجرتک ۴۵۷ نجی سنه سنده در . وفیات اعیانده محرر اولدیغنه کوره مدرسه مذ . کوره درت یوز اوطنی شاعل اولوب، مصرفنه قارشولق اولق اوزره موصل ایالتک وارداتی تخصیص اولمشدر .

اهل صلیبک کاسر قوت و سطوتی اولان مجاهد مشهور صلاح الدین ابوبی طرفندن ۵۶۶ تاریخ هجری سنده مصرده کی (مدرسه ناصریه) تأسیس ایلمشدر .

بو مدرسه نک او زمانکی تخصیصاتی بو کون الک متمدن عد ایدیلان بر بیوک دولتک معارف عمومی تخصیصاته متقارب ایدی . افریقهدلو (لئون) نام مورخک قولجده مدرسه مذ کوره او درجه . زده واسع و متین ایدی که بر دفعه مصرده وقوع بولان بر حرکت عصیانیه صره سنده نه قدر مخالفین طاقی وار ایسه بو مدرسه ده طولش اولدقلری حالده جمله سنی استیغاب ایتش و بر حصار استوار کبی امر محافظه لینه کفایت ایلشدر .

احبارینی اسرائیلدن مورخ مشهور بن یامین قلعه آلمش اولدیغی سیا . حتماه سنده اسکندریه ده یکر می قطعه مدارس عمومی بولنده رق، بونلرک بطلمیوس زمانده اولدیغی کبی هر طرفدن ورود ایله تجمع ایدن علوم حکیمیه طلبه سیله مالا مال بولندیغنی رأی العین مشاهده ایدیکنی قید و ضبط ایتشدر .

اندلس قطعه سنده دخی بو کبی متعدد مدرسدل بولنوب، طلبه علوم لیل ونهار دروننده امرار اوقات ایلدکارندن، تربیه ملیه ایچون مدارس عومیه تخصیص و طلبه نك دروننده اقامتله اصحاب فضل و کمالدن فنون متنوعه تحصیل ایتک اصولی هر ملتدن مقدم مسلمانلرده کورولمش؛ و بو خصوصده دخی اوروپالیر ملت اسلامییه مقلد و شاگرد اولمشدر .

ترک لک احیا کرده لی اولان مدرسه بییه قییه دن صکره نیسابورده نصر سبکتکین و محمود سبکتکین طرفلرندن ایکی مدرسه دها تأسیس ایدلش و بونلردن برنجیسی فقه و حدیثه مخصوص اولدیغی کبی ایکنجیسی صرف ادبیاته و اوچنجیسی اولان محمود مدرسه سی ایسه علوم شتایه تخصیص ایدلش ایدی .

مدرسه بییه قییه نك مصارفی قارشولغی سنوی اون ایکی ییک (دینار) ایدی . نصر ایسه کندی مدرسه سنه ۲۴ ییک آلتون ایراد کتیراملاک و اراضی وقف ایلدیکی کبی بییه قییه مدرسه سی ایچون دخی آلتی ییک آلتون واردات ویرر اراضی تخصیص ایده رک، اون ایکی ییک دیناری اون سکره بیکه ابلاغ ایلدی که قارایلر، ابن سینا ایشته او مدرسه لک یئشیدیردیکی علمادندر .

بونلردن صکره نوبت احیای معرفت دولت عثمانیه کلدی . الیوم آنجق اطلالی مشهود اولان او اماکن عظیمه علمییه وجوده کتیردیلر . قتح ابتدیکمز مملکتلرک هر برنده اجدادمز طرفندن بنا ایدیلان مدارسک انقاضی بر آره یه کتیربله جک اولسه پارس شهری قدر برمدینه علم معرفت وجوده کتیرر .

ایشته بو انستیتولک تأسیسیله دروننده بیکرله اصحاب علم و عرفان طرفلرندن علوم عقلیه و حکمییه دن نیجه مباحث دقیقّه تعلیم و تدریس اولندیغی صره لده اوروپا وادی جهل و نادانیسه کورانیه بر تعصب ایله سرگردان ایدی . حیف که آنلر بزم علم و عرفانمزی و بزانلرک جهل و نادانیسنی استخلاف ایلدک .